

УДК 329.15

ЄВРОКОМУНІЗМ ЯК НАПРЯМ ІДЕЙНО-ІНСТИТУЦІЙНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ КОМУНІСТИЧНИХ ПАРТІЙ

Геннадій Шипунов

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

У статті визначено й осмислено основні етапи становлення доктрини єврокомунізму. Встановлено, що ця доктрина передбачала необхідність трансформації комуністичних партій Західної Європи в трьох основних вимірах: ідеологічному, організаційному й у визначенні цілей та стратегії політичної діяльності. Доведено, що прийняття компартіями принципів єврокомунізму знаменувало, по суті, їхній ідейно-організаційний перехід на позиції демократичного соціалізму, що створювало можливості для успішної інтеграції й ефективної політичної діяльності в межах наявних політичних систем капіталістичних суспільств.

Ключові слова: єврокомунізм, комуністичні партії, ідеологія, організаційні принципи, соціалізм, демократія.

Координати траєкторій ідеологічного й організаційного розвитку лівих політичних партій у ХХІ столітті значною мірою задані попереднім досвідом їхньої ідейно-інституційної еволюції. Саме тому, на нашу думку, повноцінне з наукового погляду дослідження актуального стану розвитку лівих партій потребує неодмінного врахування такого досвіду. З огляду на таку методологічну настанову зауважимо, що специфіка ідеологічної й організаційної еволюції згаданих політичних сил протягом майже всього ХХ ст. (1914–1991 рр.) була детермінована тим фундаментальним розколом соціалістичного руху, який відбувся унаслідок Першої світової війни та особливо більшовицького перевороту 1917 р.

Йдеться про те, що точкою принципового ідеологічного розходження тут стало питання щодо сумісності соціалізму з демократією (та й розуміння сутності самої демократії) – можливості / неможливості побудови соціалізму в мирний, нереволюційний спосіб, без тотального нищення наявних систем економічних і політичних відносин, без кривавих міжкласових громадянських протистоянь, за допомогою інститутів демократії, з повагою і дотриманням прав та свобод усіх членів суспільства. Тож, саме різні відповіді на це питання або, за формулюванням американського дослідника П. Гея, різні вирішення «дилеми демократичного соціалізму» [11], і визначили діаметрально протилежні вектори ідеологічної й організаційної еволюції лівих партій.

Інакше кажучи, ті категоричні ідеологічні розходження, які чітко оформилися між різними теоретичними напрямками соціалістичного руху після 1917 р., у пошуках шляхів свого конкретного практичного втілення опредметнилися в організаційній площині та паралельно розвинулися у вигляді, по-перше, комуністичних партій, об'єднаних у межах Комінтерну під проводом російської / радянської компартії (Російської комуністичної партії (більшовиків) (далі – РКП (б) / Всесоюзної комуністичної партії (більшовиків) (далі – ВКП (б)) на базі ідеологічних принципів більшовизму (марксизму-ленінізму) та організаційних засад суворого «демократичного централізму»; по-друге, соціалістичних (соціал-демократичних) партій, об'єднаних у межах Соцінтерну на принципах демократичного соціалізму та внутрішньопартійної демократії.

Така загальна логіка ідейно-інституційної еволюції лівих політичних партій зберігалася аж до 1991 р., коли на тлі глобальної кризи лівого руху комуністичні, соціалістичні та соціал-демократичні партії змушені були вдатися до комплексної ідеологічної й організаційної модернізації для ефективної адаптації до нових суспільно-політичних і соціально-економічних умов, які виникли у світі після краху Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі – СРСР). Тут треба звернути увагу на те, що однією з найпоширеніших стратегій адаптації комуністичних партій став їхній перехід на ідеологічні й організаційні позиції європейських соціал-демократів. У цьому контексті зауважимо, що вихідним пунктом у вивченні цього варіанта реформування компартій та оцінки його ефективності на сучасному етапі розвитку лівого руху має бути дослідження єврокомунізму як першого досвіду так званої соціал-демократизації комуністичних партій.

Історію становлення єврокомунізму, на нашу думку, необхідно починати з 1935 р. Так, здобуття влади націонал-соціалістами на чолі з А. Гітлером у Німеччині в 1933 р. та утвердження ультраправого авторитарного режиму (так званого австрофашизму) на чолі з Е. Дольфусом в Австрії в 1933–1934 рр., що призвело до заборони всіх лівих партій і масових репресій проти як комуністів, так і соціал-демократів у цих країнах, змусило радянське керівництво переглянути політичну тактику комуністичних партій. Зокрема, на VII конгресі Комінтерну (липень – серпень 1935 р.) теза про «соціал-фашизм»¹ європейських соціал-демократичних партій була визнана помилковою (хоча їх і звинувачували в розколі робітничого руху, що, на думку комуністів, стало однією із причин перемоги фашизму) [4, с. 174], як і сама політика відмови від союзу з ними. Натомість затверджено нову тактику – «єдиного народного фронту». Її суть полягала в необхідності участі комуністів (без відходу від принципових положень марксизму-ленінізму) у створенні широкої антифашистської коаліції разом із соціал-демократами, а також представниками інших політичних сил (анархістами, католицькими партіями та профспілками, безпартійними робітниками) [4, с. 137–138, 144–145; 7, с. 368–369].

Утвердження тактики «народного фронту» справило тривалий політичний і соціальний вплив на комуністичні партії в Європі. По-перше, у політичному вимірі після 1935 р. вони, навіть за збереження організаційних норм Комінтерну, перейшли до стратегії соціал-демократії – укладення електорально-політичних альянсів із лібералами (представниками великого капіталу та середнього класу) для захисту демократичних інститутів капіталістичного суспільства та намагання його реформувати засобом парламентської діяльності та рутинних колективних переговорів, а не масової революційної боротьби. По-друге, зазначені зміни в політиці супроводжувалися суттєвою трансформацією соціального складу західних компартій. З кінця 1930 р. вони перетворилися на надзвичайно централізовані організації на чолі із профспілковою та парламентською бюрократією, яка відмовлялась від революційної боротьби на користь мирної політичної діяльності в межах наявних демократичних інститутів. Тобто, інакше кажучи, після 1935 р. західні компартії де факто поступово переходили від організації як партії незалежних революційних лідерів, що мали повести за собою робітничий клас на боротьбу проти капіталізму та реформізму,

¹ Це положення було закріплено під час VI конгресу Комінтерну (серпень – вересень 1928 р.). У виступах делегатів і документах Конгресу європейська соціал-демократія однозначно визначалась як контрреволюційна сила, яку буржуазія використовує проти «пролетаріату та пролетарської революції». Особливо небезпечними зрадниками та підступними ворогами комунізму і диктатури пролетаріату було названо лівих соціал-демократів (зокрема, представників австромарксизму). Причому на цьому тлі йшлося про зближення ідеології соціал-реформізму та фашизму, що відображено у твердженні про трансформацію соціал-демократії в соціал-фашизм. Саме в цьому контексті була визначена тактика для комуністичних партій – категорична відмова від будь-яких союзів та спільних дій із соціал-демократами як контрреволюційною силою буржуазії [6, с. 776–778, 782–783].

до організації, притаманної соціал-демократичним партіям, очолюваним бюрократами, які включені в наявну політичну систему та налаштовані на реформістську, а не революційну діяльність. Причому брак внутрішньопартійної демократії не давав змоги представникам лівого крила партій перешкодити цим змінам, а лояльність та відданість партійним лідерам пересічних комуністів була забезпечена вірою в СРСР як у «соціалістичну вітчизну», з якою їхні лідери зберігають тісний зв'язок [13, с. 184].

Тож, на нашу думку, можна стверджувати, що з 1935 р. в еволюції комуністичних партій світу намітилися два основні напрями: перший – зі збереженням твердої відданості марксистко-ленінським принципам як в ідеологічному, так і в організаційному вимірі; другий – поступова трансформація в бік соціал-демократії. Особливо чітко ці лінії означилися після Другої світової війни в розвитку європейських компартій.

Вихідними точками тут стали розпуск Й. Сталіним у травні 1943 р. Комінтерну та поділ Європи на сфери впливу з початком (у 1945–1946 рр.) холодної війни між СРСР і Західним світом. У підконтрольних Радянському Союзу країнах Центральної та Східної Європи єдино можливим напрямом розвитку компартій був перший зі згаданих. Будь-які намагання перейти до другого напрямку в більш широкому контексті спроб реформування наявних комуністичних систем жорстко присікалися (придушення антирадянських і антикомуністичних виступів, зокрема, у Німецькій Демократичній Республіці (далі – НДР) у 1953 р., у Польщі в 1956 р. (Познанське повстання) та в 1970–1971 рр., в Угорщині в 1956 р., у Чехословаччині в 1968 р.). Однак силові методи використовувались як крайні заходи впливу КПРС на внутрішню політику держав, що входили до сфери впливу СРСР.

Для їхнього опосередкованого, мирного контролю, а також із метою налагодження зв'язків та спрямування діяльності компартій тих країн, що не входили до так званого соціалістичного табору, Радянським Союзом засновано низку організацій, які в сукупності певною мірою можна вважати фактичними інституційними спадкоємцями Комінтерну, а саме: створений у червні 1943 р. на базі Виконкому Комінтерну Відділ міжнародної політики Центрального комітету (далі – ЦК) ВКП (б), який під різними назвами проіснував до 1991 р.; створене у вересні 1947 р. Комуністичне інформаційне бюро (далі – Комінформ), що проіснувало до 1956 р. (до нього входили, зокрема, італійська та французька компартії); Відділ ЦК Комуністичної партії Радянського Союзу (далі – КПРС) у зв'язках із комуністичними та робітничими партіями соціалістичних країн (1957–1988 рр.); Рада економічної взаємодопомоги (1949–1991 рр.); Організація Варшавського договору (1955–1991 рр.).

У країнах Заходу в межах демократичних політичних систем та за відсутності прямої залежності від СРСР комуністичні партії існували в умовах плюралізму ідеологічного й інституційного розвитку. Тобто вони отримали можливість вибору між двома згаданими напрямками еволюції. У такому контексті необхідно зауважити, що перемога Радянського Союзу над фашизмом і націонал-соціалізмом у Другій світовій війні надзвичайно позитивно вплинула на його міжнародний імідж та збільшила популярність комуністичних партій серед громадян західних країн: робітники в згаданих державах стали ототожнювати справжню боротьбу за соціалізм саме із СРСР і компартіями. Це привело до суттєвого зростання кількості їхніх членів, успіхів на загальнодержавних і місцевих виборах та здобуття комуністами керівних посад в основних профспілкових федераціях (йдеться, насамперед, про Італію та Францію) [13, с. 184].

Однак, з іншого боку, усе це зумовило гіперцентралізацію і бюрократизацію комуністичних партій та профспілок, відчуження їхніх пересічних членів від процесу ухвалення рішень, а також входження цих організацій до політичних інститутів наявної капіталістичної системи та діяльність в їхніх межах або, інакше кажучи, прийняття ними правил політичної гри, встановлених ліберальною (буржуазною) державою. Як наслідок,

бюрократія західноєвропейських компартій за збереження символічної ідеологічної відданості засадничим положенням марксизму-ленінізму та вигідним для себе організаційним принципам демократичного централізму все більше в практичній політиці спрямовувала розвиток своїх партій у соціал-демократичному напрямі, що, у результаті, привело до появи єврокомунізму. За словами бельгійського дослідника Е. Манделя, практично постійна інсталяція західноєвропейських комуністичних партій у механізм буржуазно-демократичної держави в повоєнний період сприяла їх інтеграції (керівництва й активних членів) у наявний капіталістичний порядок, що зумовило остаточне оформлення «неореформізму» та стало значимим етапом еволюції цих партій вправо [12, с. 21, 36–37].

Концептуальною основою формування «нового реформізму» – єврокомунізму – як особливого напрямку еволюції західноєвропейських комуністичних партій стали: по-перше, ідейно-теоретичний спадок італійського мислителя та політичного діяча А. Грамші. Тут ідеться насамперед про концепцію «гегемонії» та поняття «історичного блоку», що в політичному аспекті набуває значення «блоку влади» – міжкласового союзу, об'єднання навколо класу-гегемона інших, лояльних до нього класів [3, с. 65, 76, 270]. Італійський мислитель обґрунтовує необхідність утворення такого блоку (союзу) між робітничим класом, який прагне реалізувати свою гегемонію, та тими класами, які готові його підтримати в цьому на шляху боротьби з капіталістичною системою (старим «історичним блоком»). Згадана боротьба починається з «позиційної війни» та «пасивної революції» як поетапного підриву буржуазної та утвердження пролетарської гегемонії засобом поширення ідеології робітничого класу і лише після цього переходить у фазу «маневреної війни» за захоплення політичної влади. У результаті перемоги робітничого класу утверджується новий «історичний блок», міжкласовий союз, де класом-гегемоном є саме пролетаріат [3, с. 69, 224].

По-друге, гуманістична традиція, яка, визначаючи такі ціннісні пріоритети західноєвропейських суспільств, як людина, її права та свободи, плюралізм і демократія, категорично заперечує будь-які тоталітарні практики та форми диктатури.

Тож, спираючись на згадані ідейно-теоретичні настанови, Італійська, Французька та Іспанська компартії прагнули здійснити таке оновлення (реформування) ідеологічних засад своєї діяльності (комуністичної доктрини), яке б дало їм змогу адаптувати ці принципи до суспільно-політичних, соціально-економічних і культурно-історичних особливостей країн Західної Європи, а отже, ефективно функціонувати в межах їхніх політичних систем. Саме практичний досвід пошуків європейського шляху до комунізму остаточно теоретично оформився в 1960–1970 рр. у межах концепції єврокомунізму, основні положення якої у своїй сукупності відображені в офіційних документах згаданих партій (програми партій, їхні спільні декларації (Римська декларація Італійської комуністичної партії (далі – ІКП) та Французької комуністичної партії (далі – ФКП) (1975 р.) та Мадридська декларація лідерів ІКП, ФКП та Комуністичної партії Іспанії (далі – КПІ) (1977 р.)), у підсумкових документах з'їздів і конференцій (зокрема, Міжнародної конференції компартій (Східний Берлін, червень 1976 р.)), а також у виступах та працях їхніх керівників (П. Тольятті, Е. Берлінгуер (ІКП); М. Торез, Ж. Марше (ФКП); С. Каррільо (КПІ)). Особливе значення з погляду системного викладу принципів єврокомунізму має праця С. Каррільо «Єврокомунізм та держава» (1977 р.) [10].

Основні ідеї, які надалі лягли в основу єврокомунізму, з'являються ще за життя Й. Сталіна, одразу ж після завершення Другої світової війни. Так, зокрема, вже 1945 р. П. Тольятті заявив про необхідність перетворення ІКП на «партію нового типу – партію демократичного оновлення країни». Це оновлення партії та держави, згідно з його підходом, потребувало від комуністів здійснення таких кроків: переходу від революційної партії класової боротьби пролетаріату до організації у формі «широкого фронту громадян, ши-

рокого фронту робітників та селян, дрібної та середньої буржуазії, інтелігенції», тобто до партії, що діє не тільки в інтересах робітничого класу, а й усіх громадян; відмови від положення щодо диктатури пролетаріату як такого, що не відповідає «реальному стану речей у країні» та «прагнення до широкої національної єдності»; відмови, для забезпечення цієї ж єдності та представлення інтересів усіх громадян, від позасистемної політичної діяльності та безкомпромісної опозиційної боротьби, що уможливило діалог та укладення союзу з політичними опонентами – соціалістами та християнськими демократами; прийняття нового курсу в економічній політиці, заснованого на «наданні широкої свободи приватному підприємництву».

На цьому тлі П. Тольятті висунув концепцію «реформи-революції», відповідно до якої перехід до соціалізму необхідно здійснювати не шляхом революції та руйнування буржуазної держави, а засобом поступових структурних реформ у межах наявного державного апарату. Саме під час реалізації цих реформ відбудеться мирне витіснення буржуазії із «блоку влади» держави та встановлення гегемонії робітничого класу, а отже, і нового «історичного блоку» [8; 5]. Як бачимо, підхід П. Тольятті базується на інтерпретації ним положень А. Грамші щодо гегемонії, історичного блоку та позиційної війни. У 1972–1973 рр. основні ідеї П. Тольятті теоретично розвинув та виклав у своїй концепції «історичного компромісу» його послідовник Е. Берлінгуер, який виходив із таких політико-ідеологічних настанов: «країною не може управляти лише 51% голосів»; не можна нехтувати половиною електорату, яка мислить інакше; соціалізм неможливо збудувати без згоди всіх прошарків суспільства, тому необхідно тісно співпрацювати із традиційними силами, що істотно впливають на все суспільство (в умовах Італії – це політичні організації католицької церкви). «Необхідність відкрити дорогу економічному розвитку, суспільним змінам та демократичному прогресу нації <...> зумовлює те, що може бути визначено як новий, важливий «історичний компроміс» між силами, що представляють переважну більшість італійського народу», – наголошував він [9, с. 268].

Смерть Й. Сталіна і подальша лібералізація радянського режиму актуалізували й активізували пошуки західноєвропейськими компартіями власної (незалежної від директив КПРС) комуністичної ідентичності: відбуваючись у фарватері критики розбудованої Й. Сталіним системи тоталітарної диктатури, ці спроби дистанціюватися від СРСР як в ідеологічному, так і в організаційному плані все більше набували обрисів «третього шляху» між сталінізмом та соціал-демократією. «Єврокомунізм <...> є альтернативою сталінізму, який виник в абсолютно іншому контексті. Його значення полягає в реалізації необхідності зв'язку демократії та соціалізму <...>, за відмови як від шляху керівництва згори, так і від децентралізації», – зазначав 1978 р. один із лідерів ІКП Дж. Боффа [9, с. 287]. Однак у цьому контексті треба звернути увагу на те, що в остаточній версії єврокомунізм утвердився вже не тільки і не стільки як альтернатива сталінізму, скільки як відкидання всієї заснованої на принципах марксизму-ленінізму і демократичного централізму системи ідеологічного й організаційного диктату з боку Радянського Союзу. Причому критичною точкою (своєрідною точкою неповернення) тут стало вторгнення СРСР до Чехословаччини, яке було одноставно засуджено всіма західноєвропейськими компартіями [1, с. 221].

Отже, можемо констатувати, що доктрина єврокомунізму передбачала необхідність трансформації комуністичних партій Західної Європи в трьох основних вимірах. По-перше, в організаційному – відхід від принципу ієрархічного підпорядкування (демократичного централізму) у відносинах із КПРС, а також розвиток внутрішньопартійної демократії (надання членам партії права брати активну участь в її житті та створення широкої мережі допоміжних структур – профспілок, клубів, кооперативів).

По-друге, у визначенні цілей та стратегії політичної діяльності – реалізація лінії, спрямованої на конструктивну участь у політичному процесі (зокрема, у парламентській діяльності) відповідно до норм конституції, а не на антисистемну опозицію до інститутів і цінностей суспільства.

– По-третє, і найголовніше, оскільки детермінує попередні типи змін, в ідеологічному. Цей вимір містив дві засадничі позиції:

– відмова від радянської доктрини марксизму-ленінізму як ідеологічної основи діяльності партій і звернення до «основних ідей Маркса, Енгельса та Леніна» [9, с. 278]. «Щодо фрази, в якій ідеться про «марксизм-ленінізм», то її необхідно замінити іншим виразом, що включатиме більш точний та загалом оновлений зміст нашого ідейного спадку», – наголошував Е. Берлінгуер [9, с. 288];

– – відмова від положень про безкомпромісну класову боротьбу, диктатуру пролетаріату та революційні (насильницькі) методи повалення капіталізму і переходу до соціалізму. Замість цього було проголошено пріоритетність демократичного шляху до соціалізму (засобом здійснення структурних реформ), тобто неможливість його побудови без свободи та демократії. Так, зокрема, С. Каррільо зауважував, що в умовах капіталістичної демократії шлях повстань та революцій веде до поразки, тому парламентський шлях є найбільш доцільним і раціональним для робітничого класу. За його словами, демократія – основний елемент для соціалізму, а самі ці два поняття – «демократія» та «соціалізм» – нерозривно пов'язані між собою [10, с. 23, 92]. Інакше кажучи, це означало визнання принципів політико-ідеологічного плюралізму та парламентської демократії, а також необхідності гарантування та дотримання всіх прав і свобод людини.

Отже, усе це дає нам підстави стверджувати, що прийняття комуністичними партіями принципів єврокомунізму знаменувало їхній ідейно-організаційний перехід на позиції демократичного соціалізму (тобто поступове перетворення за змістом на соціалістичні та соціал-демократичні партії за збереження комуністичної форми), що створювало можливість для успішної інтеграції й ефективної політичної діяльності в межах наявних політичних систем капіталістичних суспільств.

Визначальним етапом у розвитку доктрини єврокомунізму став фактичний перехід на її позиції КПРС, що відбувся в межах ініційованої М. Горбачовим 1986 р. політики перебудови, загальна суть якої, втілюючись у гаслі «Більше соціалізму, більше демократії», полягала саме в необхідності поєднання соціалізму та демократії [2, с. 31–34]. Після розпаду СРСР єврокомунізм розчиняється в загальній логіці реформування значної частини комуністичних партій, які, як ми вже зазначали, стали на шлях власної «соціал-демократизації». Окрім того, засадничі положення єврокомунізму створили ту ідеологічну платформу, на якій сьогодні відбувається модернізація доктрин соціалізму та комунізму (як приклад можна згадати концепцію «соціалізму XXI ст.» німецького мислителя Х. Дітеріха).

Список використаної літератури

1. Андерсон П. Размышления о западном марксизме: на путях исторического материализма. Пер. с англ. М.: Интер-Версо, 1991. 272 с.
2. Горбачёв М. Перестройка и новое мышление для нашей страны и для всего мира. М.: Политиздат, 1988. 271 с.
3. Грамши А. Тюремные тетради: в 3 ч. Ч. 1. Пер. с ит. М.: Политиздат, 1991. 560 с.
4. Димитров Г. Наступление фашизма и задачи Коммунистического Интернационала в борьбе за единство рабочего класса, против фашизма: доклад на VII Всемирном конгрессе Коммунистического Интернационала, 2 августа 1935 г. VII конгресс Коммуни-

- стического Интернационала и борьба против фашизма и войны: сборник документов. М.: Политиздат, 1975. С. 119–192.
5. Маев Г. Грамши о гегемонии. Восток. 2004. № 9 (21). URL: http://www.situation.ru/app/j_art_555.htm (дата звернення: 15.06.2018).
 6. Международное положение и задачи Коммунистического Интернационала: тезисы Шестого конгресса Коммунистического Интернационала. 17 августа – 1 сентября 1928 г. Коммунистический Интернационал в документах. Решения, тезисы, воззвания конгрессов Коминтерна и Пленумов ИККИ. 1919–1932. М.: Партийное издательство, 1933. С. 769–793.
 7. Наступление фашизма и задачи Коммунистического Интернационала в борьбе за единство рабочего класса, против фашизма: резолюция по докладу т. Димитрова, принятая VII конгрессом Коминтерна 20 августа 1935 г. VII конгресс Коммунистического Интернационала и борьба против фашизма и войны: сборник документов. М.: Политиздат, 1975. С. 364–381.
 8. Соловейчик В. «Исторический компромисс» как рецепт медленной смерти. Sensus Novus. 24 апреля 2011. URL: <http://www.sensusnovus.ru/analytics/2011/04/24/7134.html> (дата звернення: 15.06.2018).
 9. Улунян А., Бухармедова Л. Еврокоммунизм: между коммунистическим императивом и демократическим идеалом. Левые в Европе XX века: люди и идеи / под ред. Н. Комоловой, В. Дамье. М.: ИВИРАН, 2001. С. 264–295.
 10. Carrillo S. Eurocommunism and the State. Translated from the Spain by N. Green and A. M. Elliot. Westport, CT: Lawrence Hill & Co., 1978. 172 p.
 11. Gay P. The Dilemma of Democratic Socialism: Eduard Bernstein's Challenge to Marx. New York: Collier Books, 1962. 348 p.
 12. Mandel E. From Stalinism to Eurocommunism: The Bitter Fruits of "Socialism in One Country". Translated by J. Rothschild. London: New Left Book, 1978. 224 p.
 13. Post C. What is Left of Leninism? New European Left Parties in Historical Perspective. Socialist Register. 2013. Vol. 49. P. 175–197.

EUROCOMMUNISM AS A DIRECTION OF IDEOLOGICAL AND INSTITUTIONAL EVOLUTION OF COMMUNIST PARTIES

Hennadii Shypunov

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of Philosophy, Department of Theory and History of Political Science
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

The article defines and comprehends the main stages of the formation of the doctrine of Eurocommunism. In this context, it was determined that this doctrine required the transformation of the communist parties of Western Europe in three main dimensions: ideological, organizational and in defining the goals and strategies of political activity. It was proved that the adoption of the principles of Eurocommunism by communist parties marked, basically, their ideological and organizational transition to the positions of democratic socialism, which as a consequence, created opportunities for successful integration and effective political activity within the existing political systems of capitalist societies.

Key words: Eurocommunism, communist parties, ideology, organizational principles, socialism, democracy.